

ROZUMNÁ BOHOSLUŽBA

„Vybízím vás, bratři, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou obětí; to at' je vaše pravá (ř.: rozumná, logická) bohoslužba. A nepřizpůsobujte se tomuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé.“

Apoštol Pavel připravuje svůj příchod do Říma a navázání osobního společenství s římským křesťanským sborem. Činí to svým nejsoustavnějším rozbohem dialektiky zákona a milosti. Ani náznakem nezmiňuje, že by římský sbor byl v nějakém, byť i jen duchovním či písemném, styku s jeruzalémskými apoštolů, předně s Petrem. Zato reaguje na patrně existující rozdílné názory mezi římskými křesťany původně židovské orientace s křesťany pohanského původu. Roku 49 vypudil císař Claudius Židy z Říma, což časově předchází termín sepsání Pavlova listu Římanům (r. 53–58 po Kr.). – V závěru svého listu pak obrací apoštol pozornost římské církve na důsledky (ovoce) z přijetí svrchované, nepodmíněné Boží milosti. Z ospravedlňující víry vyrůstá Pavlovi etika povolání a poslání, která se projevuje v nasazení sebe sama ve službě bližním a v pravém uspořádání služeb ve sboru podle osobního obdarování údů sboru dary Ducha svatého. Na pozadí problémů římského sboru zdůrazňuje apoštol praktické působení víry v osvědčování nového života, vyrůstajícího ze stále nového přijímání darů Ducha svatého a Boží milosti v Kristu. To má být pravou bohoslužbou křesťana, která se uskutečňuje v každodenním

vztahu k bližním, především ve sboru, ale také v mezilidských vztazích vůbec. Apoštol tím zahajuje druhou, parenetickou část svého listu Římanům.

1. Pavel zde použil k objasnění povahy pravé křesťanské bohoslužby v Novém zákonu neobvyklého a mimo toto místo jen ještě jednou se vyskytujícího výrazu: LOGIKÉ LATREÍA (Ř 12,1; 1Pt 2,2). Kraličtí překladatelé zde užíli výrazu „rozumná bohoslužba“. Eumenický překlad má „pravá bohoslužba“. Luther: „*euer vernünftiger Gottesdienst*“, Curyšská Bible: „*vernunftgemässer Gottesdienst*“, New English Bible: „*The worship offered by mind and heart*“. ‚LOGIKOS‘ byl oblíbeným výrazem stoiků, v prvním křesťanství však byl ojedinelý. Ve smyslu ‚PNEUMATIKOS‘ (duchovní) byl oblíbený v helénistické mystice. Pavlem použitý výraz svádí k jednostranně racionalisticko-humanistickému výkladu, tj. k pojetí bohoslužby **jen** či převážně jako služby lidem, při níž kult, liturgie, nakonec i sama bohoslužba jako zvěstování Božího slova, obecenství modliteb a Boží oslava ve společných písních by byla vedlejší a postradatelná. Tomu jakoby nasvědčovalo určení tohoto Pavlova listu do praktického a racionalistického Říma.

2. Tímto směrem ukazuje Hans Wilhelm Schmidt ve svém komentáři (*Der Brief des Paulus an die Römer*, 1966, str. 206n): „Pavel zde popisuje novou bohoslužbu obrazem přinášení oběti, avšak zřetelně naznačuje, že starý, magický kult sakrálního obecenství s Bohem je zrušen. Nová, živá bohoslužba se nekoná v chrámu, ve vyhrazených posvátných místech a časech, nýbrž

v celém rozsahu reálného lidského života. Svět se stává chrámem, všední den svátkem, člověk celou svou bytostí obětí, kterou má přinášet Bohu. Nový kult nevyvádí člověka ze světa, nestaví jej vedle světa, nýbrž jej posílá **do** světa k poslušnému, mravně věřícímu osvědčení v pozemských povinnostech a životních vztazích. Z ospravedlňující víry vyrůstá etika povolání (Luther) v poznání pravé, plné, rozumné bohoslužby. – nejde tu arci o „kazuistickou etiku detailních pokynů“, etika nestojí vedle věřícího poznání, nýbrž vychází z centra zkušenosti víry. Jde to o výraz aktualizované víry ve vykoupení v osobním přivlastnění evangelia, o výraz nově darované Boží spravedlnosti v pozemském životě (život ze křtu svatého). Nejde pouze o morální apel. Ten se zde děje ve jménu a pod vlivem Božího milosrdenství. – Nová bohoslužba je vyznáním vděčnosti (dluhu), z níž čerpá nový, Bohu zasvěcený život svou vnitřní zákonitostí, tvar a způsob, v níž má svůj pravzor a příklad. Nová bohoslužba má mravně náboženský, nikoli kulticky sakrální tvar. Celý člověk má být ve své pozemské existenci (SÓMA) ‚obětí Bohu‘.

3. Již z tohoto výkladu Hanse Wilhelma Schmidta lze sledovat, jak autor pod tlakem celkového poselství Pavlova listu Římanům a zvláště termínu THY-SIA (obět) v souvislosti s rozumnou („logickou“) bohoslužbou uhýbá od svého zprvu humanistického pojetí našeho textu k pochopení hlubšímu a adekvátnějšímu. Na našem místě jde Pavlovi jistě o rozumné, střídavé pochopení Boží vůle (Ř 14,15nn): Nedělat z vedlejšího hlavní (např. požívání masa obětovaného modlám 1K 8 nebo obřizka Ř 4,9n). Zde se má křesťan řídit vírou

obnověným rozumem a mravním úsudkem (arci také příkazy lásky šetřící ‚slabosti‘ víry bližního). Má sledovat skutečné hodnoty víry uvnitř Bohem určených norem (mantinelů 1K 12,4nn). V tom spočívá pravdivost a střídavá reálnost víry proti pseudoduchovním výstřednostem. Pro křesťana není rozpor mezi přirozeností a milostí, ale směrodatný je vírou obnovený rozum.

4. Přijetí oběti Ježíše Krista vírou vede křesťana k proexistenci ve službě Božímu stvoření (předně člověku), jež je možná pouze stálým obnovováním mysli k bytí v Kristu ze slyšení Slova a na modlitbě pod mocí Ducha svatého. To je život odpovídající LOGU, to jest Ježíši Kristu (J 1,1.9.12.14). Rozumná bohoslužba tedy není modlářský produkt, lidská *ratio*, kde lidské dílo (ideologie, „dějinný odhad nového aeonu“, např. po kapitalismu se prosazuje socialismus) nastupuje na místo aktuálního Božího zjevení (J 8,32; 14,26). Řeč je tu o svatém, Bohu se líbícím, sebeobětování křesťana ve službě bližním, které je darem Boží milosti ve stále vděčném přijímání oběti Ježíše Krista za naše hříchy a k našemu vykoupení z modloslužby ideologiím, předně z modloslužby vlastního sebezbožnění (B. Komárková, Na každý den 1955, k 20. 10.). „Není tu podáván návod k sebezdokonalování vlastními zásluhami a ctnostmi, nýbrž jsme vyzýváni k zachování toho, co nám Bůh daroval skrze Krista v konkrétním životě, tj. ve vztazích k lidem (Ř 12,9–21). Pavel to chápe jako naplňování Mojžíšova zákona ve smyslu Ježíšova naplnění (Ř 3,31; Mt 5,17)“ (Dodd).

5. Přes zavádějící řídký výraz ‚LOGIKOS‘ jde Pavlovi ve zvláště nabádacím navázání na předcházející obšrný

výklad Božího zákona a evangelia, jak se promítá do vztahu vyvoleného Božího lidu, Izraele, k novému lidu církve Ježíše Krista, především o **živou oběť**. V ní křesťan obětuje Bohu sám sebe, čímž se dokonává jeho posvěcení v eschatologickém očekávání Kristovy parúzie (Tt 2,11–13). To je cíl smíření s Bohem v Ježíši Kristu a to je **pravá bohoslužba** (Ef 4, 10).

Na toto poselství navazuje smyslně apoštolovo napomenutí k sebezkušování, abychom nepropadali „myšlením tohoto věku“, napomenutí směřující zejména k systematickým teologům všech časů, aby se nenechávali příliš ovlivňovat ‚módními hity‘ své doby. Rozumná bohoslužba ‚živé oběti‘ zahrnuje stálé přijímání vedení Ducha svatého ve zvěsti Božího slova, jímž je naše mysl obnovována, aby odpovídala novému aeonu, který přišel v Ježíši Kristu: „...abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé“. Jde o souvislost proexistence, tj. způsobu naší živé oběti, se zvěstí Kristova evangelia. Ne vše, co nás napadne pod vlivem ducha té které doby, musí odpovídat normě Božího slova. Náš rozum (naše mysl) se musí stále obnovovat a proměňovat živou zvěstí evangelia, aby odpovídala Boží vůli, zjevené v LOGU, v Božím slovu učiněném tělem v Ježíši Kristu. Jen Duch svatý nás může vést k pravé (pravdivé) aplikaci slyšeného Božího slova, k poznání a činění toho, co se líbí Bohu, co je u něho dobré a co směřuje k doko-

nalosti budoucího věku. Poznání víry se pod vlivem Ducha svatého nutně obrací k praktické aktivitě víry, tj. ke službě lidem. **Slovo** Boží má podle svého paradigmatu v Ježíši Kristu vždy tendenci vtělovat se v čin víry a služby. **Služba Bohu se z víry v Ježíše Krista vždy znovu stává službou lidem a v tom je i pravou bohoslužbou**. Teologie Slova se mýjí svým cílem, není-li vždy znovu také teologií činu lásky a pomoci bližním. Víra se právě v těžkých zkouškách vpravuje do vůle Boží. To se má projevit i v uspořádání charismatických služeb ve sboru. Každý zde slouží tím obdarováním, které přijal od Ježíše Krista a darem víry: Kdo má dar prorockého slova, v kázání, kdo má dar pochopení, ve vyučování, kdo má dar služby, v diakonii, kdo dovede moudře povzbuzovat, v pastoraci, kdo rozdělí dary, v upřímné sociální službě, kdo vede církev, v horlivosti poslušné Pána. Chránová bohoslužba je jen první část bohoslužby. Ta druhá, která k té první nedílně patří, se děje v obecenství svatých ve sboru i ve spolunesení břemen našich bližních v tomto světě. Vpravdě k tomu patří i ‚politická diakonie‘, jak ukazuje sám Pavel ve 13. kapitole tohoto svého listu Římanům. Tímto plným a pravým křesťanským svědectvím bylo nakonec přemoženo římské impérium zbožněné totality. Jen ono může přemoci i dnešní ‚liberální anarchii hodnot‘ a ukotvit rozkolísané duše, opilé svobodou, na skále Božích řádů.

Vlastimil Sláma